

# چهل حدیث

## چهل حدیث امام هادی علیه السلام



ahlolbait.com

### بی تابی در مصیبت

المصيبة للصابر واحدة وللجائر إثنان  
مصیبت، برای صبرکننده یکی است و برای بی تابی کننده دو تا.  
بهارالنوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### اطاعت از خدا

مَنْ أَطَاعَ الْخَالِقَ فَلَمْ يُبَالِ بِسَخَطِ الْمَخْلُوقِينَ وَمَنْ أَسَخَطَ الْخَالِقَ فَلْيَقِنَنَّ أَنْ يَحِلَّ بِهِ  
سَخَطُ الْمَخْلُوقِينَ  
هر کس از خدا اطاعت کند از خشم مخلوق و مردم نمی ترسد و آنکه  
خدا را به خشم آورد پروردگار، وی را دچار خشم مخلوق خود می نماید.  
سفینه البهار، ج ۲، ص ۳۴۳

### مسخره کردن

أَلْهَزَلُ فُكَاهَةَ السَّفَهَاءِ وَصِنَاعَةَ الْجَهَالِ  
مسخره کردن (و بذله گویی) دیگران، تفریح سفیهان و کار  
جاهلان است.  
بهارالنوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### تواضع

مَنْ تَوَاضَعَ فِي الدُّنْيَا لِأَخْوَانِهِ فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّادِقِينَ وَ مِنْ شِبَعَةَ  
عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ حَقًّا  
کسی که در معاشرت با برادران دینی خود، تواضع کند، به راستی چنین  
کسی نزد خدا از صدیقین و از شیعیان علی بن ابی طالب خواهد بود.  
المنهاج، ج ۱، ص ۴۶۰

### پرهیز از خودپسندی

أَعْجَبُ صَارَفٍ عَنِ طَلَبِ الْعِلْمِ، دَاعٍ إِلَى الْغَمَطِ وَالْجَهْلِ  
خودپسندی مانع تحصیل علم است و انسان را بسوی نادانی و  
خواری می کشاند.  
بهارالنوار، ج ۶۹، ص ۲۰۰

### انسان حریص

مَا اسْتَرَحَ ذُو الْحَرِصِ  
انسان حریص، آسایش ندارد  
مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۶۲

### خشم و غضب

الْغَضَبُ عَلَى مَنْ لَا تَمْلِكُ عِجْزٌ وَعَلَى مَنْ تَمْلِكُ لَوْمٌ  
خشم و غضب بر مردم نشانه ناتوانی است و بر زیر دستان علامت فرو  
مایگی و پستی است.  
مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۱۲

### عدالت و ظلم

إِذَا كَانَ زَمَانُ الْعَدْلِ فِيهِ أَغْلَبَ مِنَ الْجَوْرِ فَحَرَامٌ أَنْ يُظَنَّ بِأَحَدٍ سَوْءٌ حَتَّى يَعْلَمَ ذَلِكَ مِنْهُ وَ  
إِذَا كَانَ زَمَانُ الْجَوْرِ أَغْلَبَ فِيهِ مِنَ الْعَدْلِ فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يُظَنَّ بِأَحَدٍ خَيْرًا مَا لَمْ يَعْلَمَ ذَلِكَ  
مِنْهُ  
هرگاه در جامعه، رعایت عدالت بیشتر از جور و ستم باشد؛ بد گمانی به  
مردم حرام است، مگر آن که از راه یقین محرز باشد؛ و اما اگر در برهه  
ای از زمان، ظلم و جور بر عدالت غلبه پیدا کند، خوش گمانی به همگان  
شایسته نیست جز آنجا که آدمی به نیک بودن شخصی علم و یقین دارد.  
مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۱۴۶

ahlolbait.com

### کفران نعمت

الْكُفْرُ لِلنَّعْمِ أَمَارَةٌ الْبَطْرِ وَ سَبَبٌ لِلتَّغْيِيرِ  
کفران نعمتها، نشانه ی سرمستی و سبب تغییر نعمت است.  
موسوعة سيرة اهل البيت عليهم السلام، ج ۳۳، ص ۳۰۹

### عاقبت بخل و طمع

الْبُخْلُ أَدَمُ الْأَخْلَاقِ، وَ الطَّمَعُ سَجِيَّةٌ سَيِّئَةٌ  
بخل، ناپسندترین اخلاق و طمع، خصلتی زشت است.  
بهارالنوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### دنیا

إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الدُّنْيَا دَارَ بَلْوَى وَالْآخِرَةَ دَارَ عَقِيبِي وَ جَعَلَ بَلْوَى الدُّنْيَا لِنُوبِ الْآخِرَةِ سَبَبًا، وَ  
نُوبِ الْآخِرَةِ مِنْ بَلْوَى الدُّنْيَا عَوْضًا  
خداوند دنیا را منزل حوادث ناگوار و آفات، و آخرت را خانه ابدی قرار  
داده است و بلای دنیا را وسیله به دست آوردن ثواب آخرت قرار داده  
است و پاداش آخری نتیجه بلاها و حوادث ناگوار دنیاست.  
اعلام الدین، ص ۵۱۲

### با تقوا باشید

عَلَيْكُمْ بِالْوَرَعِ فَإِنَّهُ الدِّينُ الَّذِي نَلْزِمُهُ وَ نُدِينُ اللَّهِ تَعَالَى بِهِ وَ تَرْبِيْدُهُ مِمَّنْ يُؤَالِنَا  
لَا تَتَّعِبُونَا بِالشَّفَاعَةِ  
با ورع و باتقوا باشید که این ورع و تقوا همان دینی است که همواره ما  
ملازم آن هستیم و پایبند به آن می باشیم و از پیروان خود نیز می  
خواهیم که چنین باشند از ما (با عدم رعایت تقوا) شفاعت نخواهید و ما را  
به زحمت نیندازید.  
وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۴۸

### قدر و منزلت انسان

مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَلَا تَأْمَنُ شَرَّهُ  
هر کس خودش در نظرش بی مقدار باشد، از شر او ایمن مباش.  
تمف العقول، ص ۴۸۳

### تقدیر انسان

الْمَقَادِيرُ تُرِيكُ مَا لَمْ يَخْطُرْ بِإِلَاحِ  
تقدیرها، آنچه را که بر دلت خطور نمی کرد، نشانت می دهد.  
بهارالنوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### معنای حلم

سُئِلَ عَنِ الْحِلْمِ فَقَالَ: هُوَ أَنْ تَمْلِكَ نَفْسَكَ وَ تَكْظِمَ غَيْظَكَ وَ لَا يَكُونَ ذَلِكَ أَمَعَ الْقُدْرَةِ  
از امام هادی (علیه السلام) معنای حلم را پرسیدند، فرمودند: مالک نفس  
خود باشی و خشم خود را با وجود قدرت و توانایی بر انتقام، فرو خوری.  
مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۹۲

### جدال و نزاع

الْمِرَاءُ يَفْسِدُ الصَّدَاقَةَ الْقَدِيمَةَ وَ يَحْلِلُ الْعَقْدَةَ الْوَثِيقَةَ وَ أَقْلُ مَا فِيهِ أَنْ تَكُونَ فِيهِ الْمَغَالِبَةُ  
أَسْ أَسْبَابِ الْقَطِيعَةِ  
جدال و نزاع، دوستان قدیمی را از یکدیگر جدا نموده و اعتماد و اطمینان  
را از بین می برد تنها چیزی که در آن است غلبه بر دیگری است و آن  
هم سبب جدایی است.  
بهارالنوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

ahlolbait.com



### بی نیازی و ثروت در چیست؟

الْغِنَى قَلْبُهُ تَمَنِّيكَ وَالرِّضَا بِمَا يَكْفِيكَ

بی نیازی و ثروت آن است که آرزویت کم باشد و به آنچه برایت بس است راضی باشی.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۸

### تعیین جایگاه مردم در دنیا و آخرت

الْأَنْسَ فِي الدُّنْيَا بِالْأَمْوَالِ، وَ فِي الْآخِرَةِ بِالْأَعْمَالِ

جایگاه مردم در دنیا به «اموال» است و در آخرت به «اعمال».

اعلام الدین، ص ۳۱۵

### یاد مرگ

أَذْكَرَ مَصْرَعَكَ بَيْنَ يَدَيْ أَهْلِكَ، لَا طَيِّبَ يَمْتَعَكَ وَلَا حَبِيبَ يَنْفَعَكَ

به یاد آور آن گاه را که هنگام مرگ، در برابر بستگان افتاده ای، نه طیبی هست که مانع مردن تو شود، نه دوستی که بتواند سود بخشد.

اعلام الدین، ص ۳۱۱

### راه افزایش نعمتها

الْقَوَا النَّعَمَ بِحَسَنِ مُجَاوِرَتِهَا، وَ التَّمَسُّو الزَّيَادَةَ فِيهَا بِالشُّكْرِ عَلَيْهَا

هر کس عیبجویی کند، از او عیبجویی می کنند، و هر کس دشنام دهد، پاسخ داده می شود.

الفصول المهمة، ص ۲۶۰

### ۴ حکمت نغز

الَّذِينَ عَزَّ، وَ الْعِلْمُ كَنْزٌ، وَ الصَّمْتُ نُورٌ، وَ غَايَةُ الزُّهْدِ الْوَرَعُ

با نعمتها، با همراهی مناسب برخورد کنید و با شکر نعمتها، آنها را افزایش دهید.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

### خدا دوست دارد ...

إِنَّ لِلَّهِ بِقَاعاً يَحِبُّ أَنْ يُدْعَى فِيهَا فَيَسْتَجِيبُ لِمَنْ دَعَاهُ، وَ الْحَبِيبُ مِنْهَا

خداوند را زمینها و جاهایی است که دوست دارد در آن جا او را بخوانند تا خواسته ی دعاکننده را اجابت کند. حائر و حرم حسینی،

یکی از آن جاهاست.

تمف العقول، ص ۴۸۲

### علم امام

كُلَّمَا طَلَعَ عَلَيْهِ الرَّسُولُ فَقَدِ اطَّلَعَ أَوْصِيَاؤُهُ عَلَيْهِ، كَيْلَا تَخْلُو أَرْضَهُ مِنْ حُجَّةٍ يَكُونُ مَعَهُ

عِلْمٌ يَدُلُّ عَلَى صِدْقِ مَقَالَتِهِ

پیامبر بر هر چه اطلاع و آگاهی داشته باشد، جانشینانش هم بر آن آگاهند، تا زمین خدا از حجتی خالی نباشد که علمی دارد که نشانه ی

صدق گفتار اوست.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۷

### ویژگیهای نفس

إِنَّ النَّفْسَ أَقْبَلَ شَيْئٍ لِمَا أُعْطِيَتْ، وَ أَمْنَعَ شَيْئٍ إِذَا مَتَّعَتْ

نفس انسان پذیراترین چیز است نسبت به آنچه به او بدهی و منع کننده ترین چیز است، آنگاه که او را محروم کنی.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

### تأثیر نکردن حکمت در سرشتهای فاسد

الْحِكْمَةُ لَا تَنْجَعُ فِي الطَّبَاعِ الْفَاسِدَةِ

حکمت، در سرشتهای فاسد سودی نمی بخشد.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

### بهتر از نیکی

خَيْرٌ مِنَ الْخَيْرِ فَاعِلُهُ، وَ أَجْمَلٌ مِنَ الْجَمِيلِ قَاتِلُهُ، وَ أَرْجَحُ مِنَ الْعِلْمِ عَامِلُهُ

بهتر از نیکی، انجام دهنده آن است و زیباتر از زیبا، گوینده ی آن است، و برتر از علم، عمل کننده ی به دانش است.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۷۰

### غرور نسبت به پرودگار

إِنَّ مِنَ الْعِزَّةِ بِاللَّهِ أَنْ يُصِرَّ الْعَبْدُ عَلَى الْمَعْصِيَةِ وَ يَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ الْمَغْفِرَةَ

از نمونه های غرور نسبت به خدا آن است که «بنده»، بر گناه اصرار و پافشاری کند و از «خدا» امید آمرزش داشته باشد.

موسوعة سيرة أهل البيت عليهم السلام، ج ۳۳، ص ۲۱۲

### جایگاه و ارزش عبادت خالصانه

لَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَسَيَعًا لَسَلَّكَ وَادِي رَجُلٍ عَبْدَ اللَّهِ وَحَدَّةَ خَالِصًا

اگر مردم، در وادی گسترده ای راه پیوند، من در وادی مردی راه خواهیم پیمود که تنها خداوند را خالصانه عبادت کند.

مياه الامام على الهادي عليه السلام، ص ۱۶۵

### پرهیز از حسادت

إِيَّاكَ وَ الْحَسَدَ، فَإِنَّهُ يَبِينُ فِيكَ وَ لَا يَعْمَلُ فِي عَدُوِّكَ

از حسد پرهیز، چرا که حسود بودن تو آشکار می شود، و در دشمنت هم تأثیری ندارد.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### ایمن بودن از عقوبت خدا

مَنْ آمَنَ مَكَرَاللَّهِ وَ أَلِيمَ أَخْذِهِ تَكَبَّرَ حَتَّى يَجَلَ بِهِ قَضَاؤُهُ وَ نَافَذَ أَمْرَهُ

هر کس از تدبیر الهی و مؤاخذه ی دردناک او ایمن شود، تکبر می کند، تا آن جا که تقدیر الهی و فرمان نافذ خدا بر او فرود آید.

تمف العقول، ص ۴۸۳

### اعتقاد به مهدویت

إِنَّ الْإِمَامَ بَعْدِي الْحَسَنَ ابْنِي، وَ بَعْدَ الْحَسَنِ ابْنُهُ الْقَائِمُ الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا، كَمَا مَلَأَتْ جُورًا وَ ظُلْمًا

امام بعد از من، فرزندم «حسن» است و پس از حسن پسرش «قائم»، آن که زمین را پر از عدل و داد می کند، آن گونه که پر از جور و ستم شده باشد.

اکمال الدین، ص ۳۸۳

### رابطه دنیا و آخرت

إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الدُّنْيَا دَارَ بَلْوَى وَ الْآخِرَةَ دَارَ عَقِيبٍ وَ جَعَلَ بَلْوَى الدُّنْيَا لِثَوَابِ الْآخِرَةِ سَبَبًا، وَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ مِنْ بَلْوَى الدُّنْيَا عَوَضًا

خداوند، دنیا را سرای بلا و آزمایش و آخرت را سرای ابدی قرار داده است و گرفتاری دنیا را سبب پاداش آخرت ساخته و ثواب آخرت را

عوض بلای دنیا قرار داده است.

تمف العقول، ص ۴۸۳

### ثمره تقوا

مَنْ اتَّقَى اللَّهَ يَتَّقَى وَ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ يُطَاعَ

هر که از خدا پروا کند، از او پروا می کنند و هر که از خدا اطاعت کند، اطاعتش می کنند.

تمف العقول، ص ۴۸۲

### نهی از مجادله با دوستان

الْمَرْءُ يُفْسِدُ الصَّدَاقَةَ الْقَدِيمَةَ وَ يَحُلِلُ الْعَقْدَةَ الْوَثِيقَةَ

کشمکش و جدال، دوستی کهن را خراب می کند و پیوند استوار را از هم می گسلد.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۹

### راه و روش دوستی

مَنْ جَمَعَ لَكَ وَدَةً وَ رَأْيَهُ فَاجَمَعَ لَهُ طَاعَتَكَ

هر کس دوستی و نظر خود را برای تو هزینه کند، تو هم فرمانبرداری خود را برای او خرج نما.

تمف العقول، ص ۴۸۳

### عاقبت خودخواهی

مَنْ رَضِيَ عَنِ نَفْسِهِ كَثَرَ السَّخِطُونَ عَلَيْهِ

هر کس از خودش راضی باشد، دشمنان و بدخواهانش زیاد شود.

اعلام الدین، ص ۳۱۱

### تعامل استاد و شاگرد

الْعَالِمُ وَ الْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الرُّشْدِ، مَأْمُورَانِ بِالنَّصِيحَةِ، مَنَهِيَانِ عَنِ الْغَشِّ

دانشمند و دانش آموزنده، در رشد و بالندگی شریکند، هر دو مأمور به خیرخواهی اند و هر دو از فریب نهی شده اند.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۷

### الگو و سرمشق

إِنَّ لَنَا بِالرُّسُلِ أَسْوَةً، كَانُوا يَأْكُلُونَ وَ يَشْرَبُونَ وَ يَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ

پیامبران برای ما سرمشق اند. آنان می خوردند و می نوشیدند و در بازارها راه می رفتند.

بهارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۸

### زیارت امام رضا علیه السلام

مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللَّهِ حَاجَةٌ فَلْيَزِرْ قَبْرَ جَدِّي الرِّضَا بِطُوسٍ وَ هُوَ عَلَى غَسَلٍ وَلْيَصِلْ عِنْدَ رَأْسِهِ رَكَعَتَيْنِ وَلْيَسْتَلِ اللَّهَ حَاجَتَهُ فِي قَبْرِهِ فَإِنَّهُ يَسْتَجِيبُ لَهُ مَا لَمْ يَسْتَلْ مَاثِمًا

أَوْ قَطِيعَةً رَحِمٍ

کسی که از خدا حاجتی را می خواهد؛ قبر جدم حضرت رضا را در طوس با غسل، زیارت کند و دو رکعت نماز بالای سرش بخواند و در قنوت

نماز، حاجت خویش را طلب نماید در این صورت حوائج وی مستجاب می شود، مگر آن که انجام گناه و یا قطع رحم را طلب کند.

وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۹

### از خود راضی

مَنْ رَضِيَ عَنِ نَفْسِهِ كَثَرَ السَّخِطُونَ عَلَيْهِ

کسی که پر مدعی و از خود راضی باشد (یعنی تنها کار خود را می پسندد)؛ مردم نسبت به چنین شخصی خشمگین و بدبین خواهند شد.

بهارالانوار، ج ۱۷، ص ۲۱۵